

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณภาพชีวิตของประชากร และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของประชากรนั้น สามารถสรุปผลการศึกษา และเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเสนอแนะให้กับผู้ที่สนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้ได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของประชากร ในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตจากมาตรวัดที่ได้พัฒนาขึ้น และศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตที่ได้จากการวัดระดับโดยใช้เครื่องมือดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคม” ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรวัดระดับคุณภาพชีวิตของประชากร โดยเป็นการวัดในระดับผลลัพธ์ (Outcome) เพื่อให้ทราบถึงระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่ศึกษา และได้ทำการกำหนดตัวแปรของลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ และบริการต่างๆ ที่ได้รับในชุมชน ว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับระดับของคุณภาพชีวิต

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบทราบบโอกาสความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ในการเลือกตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบ Block Sampling สำหรับเขตเมือง และวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) สำหรับเขตชนบท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวน 400 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็นเขตเมืองจำนวน 160 ราย เขตชนบทจำนวน 240 ราย และทำการสัมภาษณ์สมาชิกในครัวเรือนที่สุ่มได้จำนวนครัวเรือนละหนึ่งราย โดยผู้ศึกษาเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การนำเสนอผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะบริการต่างๆ ที่ได้รับในชุมชน ระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของประชากร และการอภิปรายผลซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

5.1.1.1 ลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.0 และ 45.0 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยของอายุเท่ากับ 46.04 ปี โดยมีร้อยละของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปสูงที่สุด รองลงมาคือผู้ที่มีอายุระหว่าง 35-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.0 และ 14.5 และเป็นผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปีถึงร้อยละ 21.3

กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรสแล้วทั้งหมดร้อยละ 70.5 มีเพียงร้อยละ 16.1 เท่านั้น ที่มีสถานภาพหย่าร้างและหม้าย และมีสถานภาพสมรสโสดร้อยละ 13.5 มีและไม่มีโรคประจำตัวในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ ไม่มีโรคประจำตัวร้อยละ 51.0 และมีโรคประจำตัวร้อยละ 49.0 โดยโรคประจำตัวที่เป็นมากคือระบบทางเดินหายใจ รองลงมาคือโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร คิดเป็นร้อยละ 15.5 และ 22.3 ของผู้ที่มีโรคประจำตัว และมีผู้ป่วยที่เป็นอัมพาตเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.4 เท่านั้น

5.1.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรในร้อยละที่สูงที่สุดคือ 34.0 รองลงมาได้แก่ผู้ที่เป็นแรงงานรับจ้าง และธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 25.3 และ 18.0 ตามลำดับ แต่มีผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทเอกชนรวมกันแล้วเพียงร้อยละ 11.0 เท่านั้น รวมทั้งมีผู้ว่างงานถึงร้อยละ 8.8 มีผู้ที่ประกอบอาชีพเสริมเพียงร้อยละ 19.0

กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 6,320.31 บาท มีผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยไม่ถึง 6,000 บาทต่อเดือนสูงถึงร้อยละ 71.8 และมีผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 12,000 บาทขึ้นไปเพียงร้อยละ 11.8 แต่มีความเพียงพอและไม่เพียงพอของรายได้ที่ใช้จ่ายในแต่ละเดือนเท่ากันคือร้อยละ 50.0

5.1.1.3 ลักษณะทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างสำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษาเป็นจำนวนที่สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.0 และมีผู้ที่สำเร็จการศึกษาสูงสุดไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ถึงร้อยละ 86.5 มีผู้ที่สำเร็จการศึกษาสูงสุดตั้งแต่ระดับ ปวส./อนุปริญญาขึ้นไปเพียงร้อยละ 13.5 เท่านั้น

มีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกหรือคณะกรรมการกลุ่มหรือชมรมถึงร้อยละ 65.0 มีเพียงร้อยละ 35.0 เท่านั้นที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยเปรียบเทียบกับสัดส่วนของประชากรจริง ทำให้มีกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทร้อยละ 65.0 และอาศัยอยู่ในเขตเมืองร้อยละ 35.0 มีรูปแบบครัวเรือนแบบเดี่ยวร้อยละ 64.5 และมีครัวเรือนขยายร้อยละ 35.5

5.1.2 บริการต่างๆ ที่ได้รับ

ประชากรที่ศึกษาได้รับบริการในด้านการศึกษาระบบทุกบริการในร้อยละที่สูงที่สุด เช่นเดียวกับบริการด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และด้านสื่อสารมวลชนและข่าวสาร มีเพียงบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มตัวอย่างได้รับบริการในชุมชนเพียง 4 บริการจาก 5 บริการที่ทำการสำรวจเท่านั้นที่มีร้อยละสูงสุด เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างค่าเฉลี่ยของบริการด้านต่างๆ โดยคิดร้อยละจากการนำจำนวนบริการในแต่ละด้านมาพิจารณาด้วย โดยจะมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00 – 1.00 พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับบริการด้านสื่อสารมวลชนและข่าวสารในระดับที่สูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 0.8756) รองลงมาคือบริการด้านสาธารณสุข (ค่าเฉลี่ย 0.6863) ถัดมาได้แก่บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 0.7590) บริการด้านการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 0.7515) และบริการด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 0.6863) ตามลำดับ

บริการทางการศึกษานั้นมีกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับบริการครบทุกบริการร้อยละ 35.3 ด้านเศรษฐกิจร้อยละ 44.8 ด้านสาธารณสุขร้อยละ 48.5 ด้านสื่อสารมวลชนร้อยละ 69.5 ซึ่งเป็นบริการที่กลุ่มตัวอย่างได้รับบริการครบทุกบริการในร้อยละที่สูงที่สุด และด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมมีกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับบริการครบถ้วนเพียงร้อยละ 30.3 เท่านั้น ซึ่งเป็นจำนวนที่ต่ำที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับบริการด้านอื่นๆ

5.1.3 ระดับคุณภาพชีวิตของประชากร

ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนมากมีคุณภาพชีวิตในระดับสูง รองลงมาคือระดับปานกลาง ระดับสูง และระดับต่ำตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 56.8 , 40.0 , 2.0 และ 1.3 ตามลำดับ โดยไม่มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำที่สุดเลย

5.1.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิต

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิต แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร ลักษณะทางเศรษฐกิจ ลักษณะทางสังคม และลักษณะบริการต่างๆ ที่ได้รับ กับระดับคุณภาพชีวิต การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับคุณภาพชีวิต จะทำการทดสอบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way anova analysis) โดยสรุปผลการวิเคราะห์ความแตกต่างได้ดังนี้

5.1.4.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับระดับคุณภาพชีวิต

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับระดับคุณภาพชีวิต ผลการวิเคราะห์พบว่า มีลักษณะประชากร มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรตัวอย่างเพศชายมีค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรตัวอย่างเพศหญิง จึงยอมรับสมมติฐานว่าประชากรเพศชาย มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรเพศหญิง และเพศของประชากรที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกับระดับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. ประชากรตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 40-49 ปีมีค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตที่สูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในขณะที่ประชากรตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี เป็นกลุ่มอายุที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตต่ำที่สุด จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า ประชากรที่มีอายุน้อยกว่า มีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรที่มีอายุมากกว่า
3. สถานภาพสมรสของประชากรที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตเมื่อกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประชากรที่มีสถานภาพสมรสแล้ว มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรที่มีสถานภาพโสด หม้าย และหย่าร้าง จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ประชากรที่มีสถานภาพสมรสแล้ว มีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรที่มีสถานภาพสมรส โสด หม้าย และหย่าร้าง
4. ประชากรตัวอย่างที่ไม่มีโรคประจำตัว มีค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรตัวอย่างที่มีโรคประจำตัว จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ประชากรที่ไม่มีโรคประจำตัว มีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรที่มีโรคประจำตัว

5.1.4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจกับระดับคุณภาพชีวิต

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจกับระดับคุณภาพชีวิต ผลการวิเคราะห์พบว่า มีเพียงการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ไม่มีลักษณะทางเศรษฐกิจใดๆ เลย ไม่ว่าจะการประกอบอาชีพเสริม รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และความเพียงพอของรายได้ ที่จะมีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของประชากร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การประกอบอาชีพของประชากรที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และประชากรที่ประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทเอกชน มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรที่ประกอบอาชีพอื่นๆ จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ประชากรที่ประกอบอาชีพที่รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทเอกชน มีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรที่ประกอบอาชีพอยู่ในภาคเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย นักเรียน/นักศึกษาและว่างงาน
2. ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของตั้งแต่ 8,000 บาทขึ้นไป มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า มีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่า
3. ประชากรตัวอย่างที่มีรายได้เพียงพอกับการใช้จ่ายในแต่ละเดือน มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรตัวอย่างที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายในแต่ละเดือน จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ประชากรที่มีความเพียงพอของรายได้กับการใช้จ่ายในแต่ละเดือน มีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายในแต่ละเดือน

5.1.4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับระดับคุณภาพชีวิต

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับระดับคุณภาพชีวิต ผลการวิเคราะห์พบว่า มีเพียงการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมและเขตที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ไม่มีลักษณะทางสังคมใดๆ เลย ไม่ว่าจะระดับการศึกษาสูงสุด การมีงานอดิเรกทำ รูปแบบของครัวเรือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่จะมีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของประชากร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับปวส.หรืออนุปริญญาขึ้นไป มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับต่ำกว่า จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ประชากรที่มีการศึกษาสูงกว่า มีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรที่มีการศึกษาดำกว่า
2. ประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ประชากรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม มีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรที่ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมใดๆ และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมของประชากรที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตเมื่อกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. เขตที่อยู่อาศัยของประชากรที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทมีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง มีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทในทิศทางที่ตรงกันข้าม
4. ประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในครอบครัวขยาย มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดี่ยว จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนแบบเดี่ยว มีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนแบบขยาย

5.1.4.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบริการต่างๆ ที่ได้รับกับระดับคุณภาพชีวิต

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบริการต่างๆ ที่ได้รับกับระดับคุณภาพชีวิต ผลการวิเคราะห์พบว่า บริการทุกบริการ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สาธารณสุข สื่อสารมวลชน และโครงสร้างพื้นฐาน ที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. บริการทางด้านการศึกษาที่ได้รับแตกต่างกัน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตเมื่อกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประชากรที่ได้รับบริการทางด้านการศึกษาครบทุกบริการ มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรที่ได้รับบริการทางด้านศึกษาน้อยกว่า จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า

5.2 การอภิปรายผล

5.2.1 ระดับคุณภาพชีวิตของประชากรที่ทำการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำนิยามคุณภาพชีวิตจากการวิจัยในโครงการ “การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคม” ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาพัฒนาเป็นตัวชี้วัดระดับคุณภาพชีวิตจำนวน 20 ข้อ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตในระดับบุคคล โดยให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจด้วยตนเองว่า จากตัวชี้วัดระดับคุณภาพชีวิตในแต่ละข้อ ตนเองอยู่ในระดับใด สาเหตุสำคัญที่จำเป็นต้องพัฒนาตัวชี้วัดขึ้นมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีสาเหตุหลัก 2 ประการคือ

1. การวิจัยในโครงการ “การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคม” ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เน้นการจัดทำตัวชี้วัดในระดับพื้นที่และชุมชน ซึ่งหากใช้ตัวชี้วัดในระดับพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ จะไม่สามารถทราบถึงระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างในระดับบุคคลได้
2. การจัดทำตัวชี้วัดในโครงการ “การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคม” ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการจัดทำตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตในระดับผลลัพธ์ (Outputs) ของโครงการและกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ของภาครัฐว่าประชาชนได้รับบริการต่างๆ เหล่านี้มากน้อยเพียงใดหากประชาชนได้รับบริการมากก็จะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นการวัดในระดับรูปธรรมที่สามารถมองเห็นหรือสัมผัสได้ แต่ไม่ได้ทำการวัดถึงการได้รับประโยชน์ต่างๆ เหล่านี้ ว่าสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นการวัดระดับคุณภาพชีวิตในระดับผลลัพธ์ (Outcomes) คือศึกษาว่าบริการและกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ของภาครัฐนั้น สามารถยกระดับความเป็นอยู่ สร้างความพึงพอใจ และสามารถสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนได้เพียงใด

จากสาเหตุสำคัญสองประการข้างต้น ผู้ศึกษาจึงได้นำนิยามเชิงปฏิบัติการของการศึกษาวิจัยในโครงการ “การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคม” ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกันของนักวิจัยและประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ มาเป็นแนวทางในการสร้างตัวชี้วัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยจะเน้นการสร้างตัวชี้วัดระดับคุณภาพชีวิตในระดับผลลัพธ์ และให้กลุ่มตัวอย่าง

เป็นผู้ที่ตัดสินใจด้วยตนเองว่า จากข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ได้พัฒนาขึ้นมานั้น ตนเองอยู่ในระดับใด เพื่อให้ทราบว่าการเข้าถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรที่มีลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมแตกต่างกัน มีความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตหรือไม่

ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนมากมีคุณภาพชีวิตในระดับสูง รองลงมาคือระดับปานกลาง ระดับสูง และระดับต่ำตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 56.8 , 40.0 , 2.0 และ 1.3 ตามลำดับ โดยไม่มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำที่สุดเลย

เมื่อพิจารณาระดับคุณภาพชีวิตในแต่ละข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตในข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยของคะแนนในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49) ประกอบด้วย การได้รับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จากคนในชุมชนในระดับที่สูงที่สุด รองลงมาคือการระดับคุณภาพชีวิตในการที่มีเพื่อนบ้านที่น่าคบหา ถัดมาได้แก่การมีครอบครัวที่เป็นที่พึงพอใจได้ การเข้าร่วมทำนุบำรุงศาสนาและกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาเป็นประจำ การมีสุขภาพจิตที่เข้มแข็งอยู่เสมอ การที่ครอบครัวรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกทุกคนอย่างเต็มที่ การมีอิสระในการเลือกรับสื่อและข่าวสาร การมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีสุขภาพกายที่แข็งแรงสมบูรณ์และการไม่มีปัญหาให้ยุ่งยากเป็นประจำในระดับที่เท่ากัน การที่สื่อมวลชนนำเสนอความรู้ที่เป็นประโยชน์กับการดำเนินชีวิตและช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ได้ และการไม่ถูกปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตในข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยของคะแนนในระดับปานกลาง ประกอบด้วย การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ การมีความเพียงพอของอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน การอาศัยอยู่ในชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากมลพิษ การไม่ถูกปิดกั้นเสรีภาพในการตรวจสอบการทำงานของข้าราชการและนักการเมืองได้ การมีรายได้เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงปีที่ผ่านมา การแสวงหาความรู้จากสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ที่ไม่ได้เป็นการเรียนในระบบโรงเรียนเป็นประจำ การได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน การได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับการประกอบอาชีพ

จากการวัดระดับคุณภาพชีวิตโดยใช้มาตรวัดที่ได้พัฒนาขึ้นจากโครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างและพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคม” ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปใช้ศึกษาในพื้นที่พบว่าประชากรโดยส่วนมากมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง

(ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49) เนื่องจากได้มีการใช้ประโยชน์จากการบริการที่ภาครัฐจัดให้โดยผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลในแต่ละด้าน

ในการวัดระดับคุณภาพชีวิตในแต่ละตัวชี้วัดนั้น พบว่าตัวชี้วัดระดับคุณภาพชีวิตในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประกอบด้วย การศึกษาที่ได้รับสอดคล้องกับการประกอบอาชีพ หรือการดำเนินชีวิต และการแสวงหาความรู้จากสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ที่ไม่ได้เป็นการเรียนในระบบโรงเรียนเป็นประจำ เป็นตัวชี้วัดที่ประชากรตัวอย่างให้ระดับตนเองอยู่ในระดับต่ำทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงการก่อให้เกิดประโยชน์ของหลักสูตรการศึกษายังไม่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และการส่งเสริมให้ประชาชนเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนยังไม่ดีนัก จำเป็นที่จะต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

ความสัมพันธ์ระหว่างบริการต่างๆ กับระดับคุณภาพชีวิต เมื่อจำแนกเป็นแต่ละด้านของบริการยังพบว่าบริการแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของประชากรตัวอย่างที่ศึกษา แต่เมื่อแยกพิจารณาเป็นข้อแล้วพบว่ามียุทธศาสตร์เกี่ยวกับบริการทางด้านการศึกษาเพียง 2 บริการเท่านั้นที่มีความเกี่ยวข้องกับระดับคุณภาพชีวิต แสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงบริการใดเพียงบริการหนึ่งนอกเหนือจาก บริการที่สถานศึกษาในชุมชนมีการจัดการการศึกษาที่ทำให้นักเรียนมีคุณภาพได้ และสถานศึกษาในชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปเรียนรู้และค้นคว้าสิ่งต่างๆ ได้ ไม่สามารถสร้างความแตกต่างกับระดับคุณภาพชีวิตของประชากรที่เข้าถึงบริการนั้น อีกทั้งสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งเนื่องจากประชากรตัวอย่างมีระดับคุณภาพชีวิตที่ใกล้เคียงกัน ทั้งๆที่ผู้ศึกษาได้เลือกหมู่บ้านที่ศึกษาจากหมู่บ้านที่มีระดับของ จปฐ. ที่สูงที่สุดในตำบล 2 หมู่บ้าน และจากหมู่บ้านที่มีระดับของ จปฐ. ต่ำที่สุดในตำบลอีก 2 หมู่บ้าน แต่ระดับคุณภาพชีวิตจากมาตรวัดที่ได้ก็ยังคงใกล้เคียงกัน คือส่วนมากจะมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางและสูง มีประชากรตัวอย่างที่มีระดับคุณภาพชีวิตต่ำและสูงที่สุดในจำนวนที่น้อยมาก และไม่มีประชากรตัวอย่างที่มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำที่สุดเลยทั้งๆที่ ผู้ศึกษาได้ปรับวิธีแบ่งระดับจากคะแนนที่ได้จากการเก็บข้อมูลในภาคสนามหลายวิธีแล้วก็ตาม

การนำมาตราวัดระดับคุณภาพชีวิตในระดับบุคคลไปทดลองใช้ในครั้งนี้ ยังมีปัญหาในเรื่องของการเก็บข้อมูลที่ข้อคำถามเป็นเรื่องเชิงจิตวิสัยและหลายตัวชี้วัดเป็นคำถามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่คุ้นเคย ผู้สัมภาษณ์จึงต้องทำความเข้าใจผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน ว่าการเลือกให้ระดับคุณภาพชีวิตของตนเองในแต่ละตัวชี้วัดนั้น เป็นการตัดสินใจโดยตรงจากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ใช่ผู้สัมภาษณ์ ผู้

สัมภาษณ์จึงไม่สามารถที่จะบอกได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับใด แม้ว่าบางตัวชี้วัดผู้ให้สัมภาษณ์จะบอกให้ผู้สัมภาษณ์สังเกตเอาเองก็ตาม เช่น ข้อคำถามว่าท่านไม่ถูกปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง หรือสื่อมวลชนนำเสนอความรู้ที่เป็นประโยชน์กับการดำเนินชีวิตและช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ให้กับท่านได้ อีกทั้งต้องระมัดระวังในการสัมภาษณ์เมื่อมีบุคคลอื่นอยู่ในการสนทนา เนื่องจากผู้ร่วมสนทนาบางคนชอบที่จะตอบแทนผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ต้องพยายามควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ให้ได้ โดยการนัดสัมภาษณ์ซ้ำหรือชวนคุยเรื่องอื่น เพื่อให้ได้ข้อคำตอบที่เป็นจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์

ผลจากการวัดระดับคุณภาพชีวิตครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งหากมีการนำไปทดลองใช้ในพื้นที่อื่นต่อไป เนื่องจากการวัดระดับคุณภาพชีวิตระดับบุคคลนั้นยังเป็นเรื่องที่ไม่คุ้นเคยสำหรับสังคมไทย แต่จากการกำหนดนโยบายการพัฒนาที่ให้คนเป็นศูนย์กลางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานต่างๆ ที่ให้บริการสาธารณะจะต้องคำนึงถึงประโยชน์จากการเข้าถึงบริการต่างๆ นอกเหนือไปจากการวัดเพียงแค่ว่าทราบว่าเป็นพื้นที่นั้น มีหรือไม่มีบริการและมีครบถ้วนหรือไม่ เพราะจะทำให้ทราบว่าบริการที่ให้นั้น ตรงกับความต้องการและก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนากับประชาชนในระดับบุคคลมากเพียงใด

5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับคุณภาพชีวิต

5.2.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับระดับคุณภาพชีวิต

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับระดับคุณภาพชีวิตนั้น มีเพียงเพศและสถานภาพสมรสที่แตกต่างกันเท่านั้นที่มีความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิต โดยประชากรเพศชายจะมีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรเพศหญิง และประชากรที่มีสถานภาพสมรสแล้ว จะมีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชากรที่ยังโสดหรือเป็นหม้าย

ในพื้นที่ที่ศึกษาพบว่า เพศหญิงจะต้องประกอบอาชีพไม่แตกต่างจากเพศชายไม่ว่าจะเป็นอาชีพเกษตรกรหรือข้าราชการ และยังต้องทำงานบ้าน ก็มีหน้าที่รับผิดชอบงานทั้งในและนอกบ้าน ต่างจากเพศชายที่มักจะทำงานนอกบ้านเพียงอย่างเดียว การแบ่งหน้าที่ที่เพศหญิงต้องรับบทบาททั้งสองหน้าที่นี้ ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตของประชากรเพศหญิงต่ำกว่าประชากรเพศชาย

ลักษณะของอายุที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตนั้น เป็นเพราะว่า ภาระหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละช่วงวัยจะมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะผู้ที่อายุ 30-39 ปี จะอยู่ในวัยแรงงาน ในพื้นที่ที่ศึกษาพบว่าประชากรตัวอย่างที่อายุในช่วงดังกล่าวส่วนมาก อยู่ในช่วงวัยที่กำลังสร้างฐานะ ทำให้มีภาระหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบมากขึ้น ก็มักจะผ่อนบ้านหรือผ่อนรถยนต์ ทำให้มีความเครียดในการหารายได้มาผ่อนชำระทรัพย์สินเหล่านั้น ต่างจากคนชราหรือวัยรุ่นที่ไม่มีภาระดังกล่าว ทำให้ประชากรตัวอย่างในกลุ่มอายุดังกล่าวมีระดับคุณภาพชีวิตต่ำกว่าประชากรกลุ่มอายุอื่นๆ

การรับรู้ถึงความอ่อนใจหรือการมีเพื่อนที่รู้จักในการดำรงชีวิต เป็นตัวแปรสำคัญของการดำรงชีวิตในปัจจุบัน กล่าวได้ว่า สถานภาพสมรสจะเป็นลักษณะที่ขึ้นอยู่กับช่วงอายุของประชากร คือหากอายุน้อยก็จะยังไม่แต่งงาน และหากอายุมากแล้ว การสูญเสียคู่ชีวิตก็จะมีเพิ่มขึ้นตามอายุที่มากขึ้น และขึ้นอยู่กับลักษณะอื่นๆ อีกมากมายเช่นหย่าร้าง แต่การมีคู่สมรสย่อมเกิดความรู้สึกอ่อนใจ เพราะคู่สมรสจะเป็นผู้ที่ดูแลประคับประคองซึ่งกันและกัน และเป็นเพื่อนที่สำคัญที่สุด ในพื้นที่ที่ศึกษาพบว่าประชากรตัวอย่างที่สมรสมีการหย่าร้างน้อยมาก และส่วนมากความสัมพันธ์ของการใช้ชีวิตจะดำเนินไปได้ด้วยดี ต่างจากผู้ที่มีสถานภาพหย่าร้างและหม้ายที่จะรู้สึกโดดเดี่ยว ประชากรที่มีสถานภาพสมรสแล้วจึงมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าประชากรที่มีสถานภาพสมรสโสด หย่าร้างและหม้าย

ผู้ศึกษาพบว่าประชากรตัวอย่างที่มีโรคประจำตัว จะเกิดอาการและมีว่าตนความรู้สึกไม่สบายทั้งร่างกายและจิตใจ และให้ข้อสังเกตตนเองว่ามีความเสื่อมถอยทางร่างกายเร็วกว่าประชากรตัวอย่างที่ไม่มีโรคประจำตัว และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาโรค ซึ่งส่วนใหญ่แล้วโรคประจำตัวมักจะเป็นโรคเรื้อรัง เช่น อาการปวดกล้ามเนื้อ ไมเกรน โรคกระเพาะ ที่ต้องอาศัยเวลาและงบประมาณในการรักษาสูง ซึ่งแม้ปัจจุบันจะมีการส่งเสริมการประกันสุขภาพต่างๆ มากมาย แต่ค่าใช้จ่ายทางอ้อม เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่ายานพาหนะ ค่าเสียเวลาในการทำงาน ก็ยังเป็นสิ่งที่ประชากรต้องแบกรับ การมีโรคประจำตัวจึงเป็นสิ่งที่บั่นทอนคุณภาพชีวิตของประชากร อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

5.2.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจกับระดับคุณภาพชีวิต

จากการศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าว พบว่ามีเพียงตัวแปรเกี่ยวกับอาชีพเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิต โดยประชากรที่ประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจและพนักงานบริษัทเอกชน จะมีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องจากผู้ที่ประกอบอาชีพเหล่านี้จะมีรายได้ประจำและมีความมั่นคงทางรายได้สูงกว่า อีกทั้งยังได้รับสวัสดิการต่างๆ มากมาย เช่น เงินกู้ระยะยาว การได้รับการประกันสังคม จึงเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ประชากรตัวอย่างที่ประกอบอาชีพในกลุ่มนี้มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรตัวอย่างกลุ่มอื่นๆ

การประกอบอาชีพราชการ และรัฐวิสาหกิจทำให้ประชากรตัวอย่างมีรายได้ที่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ อีกทั้งยังมีความมั่นคงในอาชีพของตนเอง มีเกียรติ และมีสวัสดิการต่างๆ รองรับ และเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงทางรายได้สูง ในพื้นที่ที่ศึกษาพบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ และรัฐวิสาหกิจ จะได้รับเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัยถาวร และมีเงินกู้ต่างๆ มากมายเพื่อเสริมสภาพคล่องทางเศรษฐกิจ ทั้งยังได้รับสวัสดิการทางการสาธารณสุข ทำให้ได้รับบริการที่ดีจากสถานพยาบาลในชุมชน จึงมีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรที่ประกอบเกษตรกร อาชีพค้าขาย นักเรียนและว่างงาน ที่มีรายได้ในแต่ละเดือนไม่แน่นอน อีกทั้งยังไม่ได้รับสวัสดิการและความช่วยเหลือต่างๆ อย่างเท่าเทียมกับการรับราชการ รัฐวิสาหกิจหรือบริษัทเอกชน จึงต้องทุ่มเทเวลาในการเอาใจใส่กับอาชีพที่ตนเองทำ ทำให้ละเลยต่อสุขภาพของตนเอง

จากข้อมูลที่ได้พบว่า ประชากรตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าจะมีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า เพราะการมีรายได้สูงกว่าจะทำให้ประชากรตัวอย่างได้รับการตอบสนองทางร่างกายและจิตใจที่ดีกว่า ในพื้นที่ที่ศึกษาพบว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงจะมีเรื่องทุกข์ใจจากการหารายได้ไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายน้อยกว่า ทำให้มีเงินออมที่สร้างความมั่นคงให้ชีวิตมากกว่า มีเครื่องอุปโภคบริโภคที่ครบครันกว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าจึงมีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า

5.2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับระดับคุณภาพชีวิต

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับระดับคุณภาพชีวิตมีเพียงตัวแปรเขตที่อยู่อาศัยกับการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิต โดย

ประชากรในเขตชนบทมีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่า ในพื้นที่ที่ศึกษา พบว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนไม่ดีเท่าคนที่อาศัยอยู่ในชนบท และบริการต่างๆ โดยเฉพาะระบบสาธารณสุขปโภคที่ชุมชนในเขตเมืองจะได้รับมากกว่า แต่เนื่องจากขณะที่ทำการเก็บข้อมูล เป็นช่วงที่นักการเมืองกำลังหาเสียงเลือกตั้งระดับประเทศ และนโยบายในการพัฒนาของรัฐบาลที่ผ่านมาก็เน้นในการสร้างความนิยมให้กับคนในชนบทที่เป็นฐานเสียงใหญ่มากกว่า และผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีรายได้มากพอที่จะต้องเสียภาษีเงินได้ ประชาชนในเขตเมืองจึงไม่มีความรู้สึกว่าการที่ได้นั้นเป็นเพราะรัฐให้บริการ แต่กลับมีความรู้สึกว่าจะต้องลงทุนในการที่จะได้รับบริการต่างๆ เหล่านั้น

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิต โดยที่ประชากรที่เป็นสมาชิกจะมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า ในระหว่างการเก็บข้อมูล พบว่าผู้ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม จะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลและมีมนุษยสัมพันธ์ดีกว่า เช่นเมื่อติดต่อขอทำการสัมภาษณ์ในครัวเรือนประชากรตัวอย่างที่ผู้ศึกษาทราบในภายหลังจากการสัมภาษณ์ว่าเป็นสมาชิกกลุ่ม จะให้การต้อนรับด้วยไมตรีจิตมากกว่า และให้ความร่วมมือกับผู้ศึกษาอย่างดี และมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านที่ดีกว่าประชากรตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมใดๆ ซึ่งมักจะรักสันโดษและพุดน้อย ทำให้รู้จักคนน้อยและไม่เป็นที่กว้างขวางในชุมชน และในหลายๆ กลุ่มของชุมชนจะเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาอาชีพและรายได้ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ ดังกล่าวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพหลัก และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีที่จะนำไปสู่การสร้าง ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจของคนในชุมชนได้

ครัวเรือนที่มีลักษณะแบบขยาย สามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวของสมาชิก และไม่ได้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสภาพสังคมและเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน ในพื้นที่ที่ศึกษาพบว่า ครอบครัวแบบขยายจะทำให้ประชากรได้รับความอบอุ่นใจ และมี การช่วยเหลือกันเมื่อเดือดร้อน อีกทั้งการมีครัวเรือนแบบขยายของพื้นที่ที่ศึกษา จะเข้าไปในลักษณะของการช่วยเหลือกันทำมาหากินมากกว่าการเอาตัวรอดของแต่ละครอบครัว และการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครัวเรือนขนาดใหญ่จะเป็นการสร้างเสริมสถานะทางเศรษฐกิจได้ เพราะไม่ต้องไปสร้างที่อยู่อาศัยต่างหาก ลักษณะของคนที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันก็จะใช้เครื่องอุปโภคและบริโภคด้วยกัน ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายให้กับตนเองได้ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้กับผู้ที่มีวัยต่างกันได้อีกด้วย คือคนในวัยชราจะมีหน้าที่อบรมสั่งสอนบุตรหลานและเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้กับ

สมาชิกได้ในเวลาที่ประสบปัญหา ทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรหลานในเวลาที่พ่อแม่ออกไปทำงาน ซึ่งเป็น การสร้างความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และช่วยขัดเกลาสมาชิกที่ยังเด็กได้ ซึ่งเป็นการช่วยให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

5.2.3 ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบริการต่างๆ ที่แตกต่างกัน กับความความเกี่ยวข้องกักระดับคุณภาพชีวิต

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และบริการต่างๆ ในชุมชนที่ได้รับนั้น พบว่ามีลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมหลายตัวแปรที่ไม่มี ความสัมพันธ์กับความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิต และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันก็เป็นลักษณะที่แก้ไขไม่ได้หรือแก้ไขได้ยาก เช่น เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ หรือเขตที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นการยากในการกำหนดนโยบายเพื่อเปลี่ยนแปลงลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนให้เปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดให้บริการต่างๆ ในชุมชนซึ่งเป็น ตัวแปรที่ใช้วัดบริการที่มีในชุมชนในระดับผลผลิต และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง บริการต่างๆ ที่ได้รับในชุมชนกับระดับคุณภาพชีวิตพบว่า ประชากรตัวอย่างที่ได้รับบริการในแต่ละ ด้านครบถ้วนจะมีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรตัวอย่างที่ได้รับบริการแต่ละด้านไม่ ครบถ้วน ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดให้บริการต่างๆ ในชุมชนมาเป็นตัวแปรแทรก เพื่อศึกษาถึงการเข้าถึง บริการต่างๆ ของประชากรตัวอย่างว่าจะมีความเกี่ยวข้องกัน และทำให้เกิดความแตกต่างกับระดับ คุณภาพชีวิตหรือไม่

ผลการศึกษาพบว่า บริการในด้านสถานศึกษาในชุมชนมีการจัดการการศึกษาที่ทำให้นัก เรียนมีคุณภาพได้ และสถานศึกษาในชุมชนมีบริการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปเรียนรู้สิ่ง ต่างๆ ได้ เป็นบริการที่มีความเกี่ยวข้องกักระดับคุณภาพชีวิต โดยประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีบริการดังกล่าว จะมีระดับคุณภาพชีวิตในระดับสูงกว่าประชากรที่ไม่ได้รับบริการดังกล่าว เมื่อนำบริการดังกล่าวมาทดสอบความเกี่ยวข้องกัลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมมา กำหนดให้เป็นตัวแปรแทรกทำให้พบว่า มีเพียงบริการในด้านสถานศึกษาในชุมชนมีการจัดการ การศึกษาที่ทำให้นักเรียนมีคุณภาพได้เท่านั้นที่มีความเกี่ยวข้องกัระดับการศึกษาสูงสุดและเขตที่อยู่ อาศัย สำหรับสถานศึกษาในชุมชนมีบริการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ นั้น ไม่มีความเกี่ยวข้องกัลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมตัวใดเลย

บริการในด้านสถานศึกษาในชุมชนมีการจัดการการศึกษาที่ทำให้นักเรียนมีคุณภาพได้ พบว่าประชากรตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะเข้าถึงบริการดังกล่าวมากกว่าประชากรตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า และประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะเข้าถึงบริการดังกล่าวมากกว่าประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้ศึกษาพบว่าสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไปทั้งหมดจะอยู่ในเขตเมือง เป็นการเชื่อมโยงให้เห็นว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง จะได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางมาสถานศึกษามากกว่า แต่ในปัจจุบันประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท และต้องการเข้ามาศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นที่สถานศึกษาในเขตเมือง ก็สามารถทำได้ง่ายเพราะมีความสะดวกในการเดินทางมากขึ้น ความแตกต่างของระดับการศึกษาของประชากรในเขตเมืองและเขตชนบทจึงไม่ต่างกันดังเช่นอดีต แต่ประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะมีข้อได้เปรียบในการให้การศึกษาแก่นุตรหลาน และสำหรับประชากรตัวอย่างที่อยู่ในวัยเรียน เนื่องจากสามารถเรียนพิเศษหลังจากที่โรงเรียนเลิกได้ และมีครูที่ออกมาสอนหนังสือหลังเวลางานจำนวนมาก ทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองได้รับการศึกษาที่ดีมากกว่า และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนของประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีสัมฤทธิ์ผลมากกว่า

โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้ทำให้ประชากรในพื้นที่ที่ศึกษามักจะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนมากกว่า เนื่องจากมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และผู้บริหารมีอำนาจในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่ทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำหลักสูตรที่มีความเหมาะสม และมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรได้ง่าย และบุคลากรก็ได้รับค่าตอบแทนที่สูงกว่า โรงเรียนเอกชนจึงมีข้อได้เปรียบในการคัดสรรบุคลากรเข้ามาทำงานมากกว่า และมีการเปลี่ยนแปลงทันทีหากผู้สอนไม่สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการมีสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า ทำให้ผู้ปกครองเลือกที่จะให้บุตรหลานได้เข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนที่มีระบบการจัดการการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากกว่า แม้ว่าจะต้องแลกมาด้วยค่าใช้จ่ายที่สูงกว่ามากก็ตาม และจากการที่โรงเรียนเอกชนทั้งหมดของพื้นที่ที่ศึกษาดังอยู่ในเขตเมือง จึงทำให้ประชากรได้รับบริการดังกล่าวมากกว่า แม้ว่าจะไม่ใช่บริการที่เกิดจากรัฐโดยตรงก็ตาม

สำหรับประชากรตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับ ปวส./อนุปริญญา ขึ้นไปมีความเห็นว่า การเรียนการสอนในสถานศึกษาในชุมชนของตน สามารถสร้างนักเรียนที่มีคุณภาพได้นั้น

เนื่องจากการได้รับการศึกษาในสถานศึกษาที่สอนในระดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ ทำให้ได้เปรียบในการทำงานและการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญในการจัดการการเรียนการสอนในปัจจุบันที่ต้องเน้นให้ผู้เรียนนำเอาความรู้ที่ได้เรียนไปประกอบอาชีพได้ จากข้อได้เปรียบในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเพื่อเข้าสู่ตลาดงาน ประชากรตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุดตั้งแต่ระดับปวส./อนุปริญญาขึ้นไป จึงเป็นกลุ่มประชากรตัวอย่างที่เห็นว่าบริการจากสถานศึกษาในชุมชน มีการจัดการการศึกษาที่ทำให้ให้นักเรียนมีคุณภาพได้สูงกว่าประชากรที่สำเร็จการศึกษาสูงสุดต่ำกว่า

ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันนั้น ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบริการการมีสถานศึกษาในชุมชนที่มีการจัดการการศึกษาที่ทำให้ให้นักเรียนมีคุณภาพได้ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ สถานภาพ สมรส หรือการมีโรคประจำตัว เนื่องจากเป็นลักษณะที่มีความใกล้เคียงกันทั้งเขตเมืองและเขตชนบท การประกอบอาชีพ และการมีรายได้เฉลี่ยที่แตกต่างกัน น่าจะเป็นตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับการได้รับบริการดังกล่าว เนื่องจากผู้ที่มีรายได้ดีและประกอบอาชีพที่มีความมั่นคง น่าจะได้รับการศึกษาที่ดีกว่า แต่จากพื้นที่ที่ศึกษาปัจจุบันผู้ปกครองมักจะให้บุตรหลานเรียนหนังสือในระดับที่สูงขึ้น หากมีรายได้มากพอก็จะให้บุตรหลานไปเรียนในตัวจังหวัด ในขณะที่สถานศึกษาที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบ้านไผ่ก็มีเพียงแห่งเดียว และสถานศึกษาที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรีก็มีเพียงมหาวิทยาลัยรามคำแหงเท่านั้น ทำให้สถานศึกษาในอำเภอที่ศึกษามีอยู่เพียงไม่กี่แห่ง ประชากรตัวอย่างจึงให้ความเห็นได้เฉพาะสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ที่ศึกษาเท่านั้น และรายได้ก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงบริการทางการศึกษาดังกล่าวได้ เนื่องจากเป็นเรื่องที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

การทดสอบความเกี่ยวข้องของบริการด้านสถานศึกษาในชุมชนมีบริการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ พบว่า ไม่มีความเกี่ยวข้องกันกับลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมใดๆ ตัวแปรใดเลย ทั้งที่เป็นบริการที่มีความเกี่ยวข้องกับระดับคุณภาพชีวิตของประชากรตัวอย่าง จากการศึกษาในพื้นที่ ผู้ศึกษาพบว่ามีสถานศึกษาหลายแห่งที่เปิดให้บริการด้านนี้ ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการห้องสมุดในโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน หรือการจัดนิทรรศการต่างๆ ในสถานศึกษา แต่ประชาชนก็ยังไม่เข้าไปใช้บริการมากนัก โดยเฉพาะบริการห้องสมุดพบว่าผู้ใช้บริการเพียง 2-3 คนต่อวันเท่านั้น และโดยส่วนมากก็จะเป็นผู้ที่มาใช้บริการเป็นประจำ หรือเป็นเพื่อนกับเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ สาเหตุสำคัญมาจากความสะดวกในการเลือกรับข่าวสารข้อมูลต่างๆ ที่ง่ายและมีราคาถูกไม่ว่าจะเป็นจากหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ ทำให้ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการมาใช้บริการค้นหาหาข้อมูลในห้องสมุด อีกทั้งห้องสมุดโรงเรียนก็มักจะมีแต่หนังสือเรียน

ในระดับที่สถานศึกษานั้นเปิดสอน ถ้าเป็นโรงเรียนประถมก็จะมีแต่หนังสือของระดับประถมศึกษา เป็นสิ่งที่ไม่สามารถสร้างความรู้ใหม่ให้กับประชาชนในพื้นที่ได้ และประชากรที่เข้าไปใช้บริการ มักจะใช้เป็นที่พักผ่อนมากกว่าที่จะค้นคว้าหาความรู้

จากผลการศึกษาพบว่าประชากรตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงและอาศัยอยู่ในเขตเมือง จะเข้าถึงบริการทางด้านการศึกษาได้รับบริการจากสถานศึกษาในชุมชนมีการจัดการการศึกษาที่ทำให้นักเรียนมีคุณภาพได้ และบริการดังกล่าวก็มีความเกี่ยวข้องกับระดับคุณภาพชีวิต ฉะนั้นควรมีการแก้ไขการให้บริการดังกล่าวให้ประชาชนที่มีการศึกษาดำกว่าและประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทได้รับบริการดังกล่าว เพื่อให้มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และส่งเสริมให้ประชาชนมีการเรียนรู้ตาม อรรถาศัยให้มากขึ้น ด้วยการให้สถานศึกษาในชุมชนเป็นแหล่งความรู้ที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าไปใช้บริการได้ต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบในการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในพื้นที่ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับคุณภาพชีวิตตามสมมติฐานของการศึกษา และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับคุณภาพชีวิตโดยมีบริการต่างๆ ที่ได้รับในชุมชนเป็นตัวแปรแทรก ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะนำไปสู่การเสนอแนะจากผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. จากการทดสอบความเกี่ยวข้องของบริการต่างๆ ที่ได้รับในชุมชนกับระดับคุณภาพชีวิตพบว่า การเข้าถึงบริการที่สถานศึกษามีการจัดการการศึกษาที่ทำให้นักเรียนมีคุณภาพได้ มีความเกี่ยวข้องกับระดับของคุณภาพชีวิต และพบว่าประชากรที่มีการศึกษาสูงกว่าจะเข้าถึงบริการดังกล่าวได้มากกว่า แสดงให้เห็นว่าระบบการเรียนการสอนในระดับที่สูงขึ้น จะช่วยให้ประชาชนมีการพัฒนาตนเองมากขึ้น รัฐบาลควรเร่งรัดนโยบายในการกำหนดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นจาก 9 ปีเป็น 12 ปี และส่งเสริมการศึกษาที่ต่อเนื่องถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการในการเรียนการสอนในระดับที่สูงขึ้นได้อย่างเท่าเทียมกัน

2. รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ควรเร่งรัดนโยบายการพัฒนาการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้สื่อสารมวลชนเป็นสื่อกลางใน

การถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้โดยง่าย เป็นการพัฒนาการเรียนการสอนที่นอกเหนือจากระบบโรงเรียนได้

3. จากการทดสอบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตกับบริการทางด้านสาธารณสุข พบว่าประชากรตัวอย่างที่ได้รับบริการทางด้านสาธารณสุขครบถ้วนจะมีค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่า รัฐบาลและกระทรวงสาธารณสุข จึงควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมประสิทธิภาพการให้บริการของหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ ควบคู่ไปกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการใช้บริการอย่างแท้จริง

4. จากการทดสอบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตกับบริการทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าประชากรตัวอย่างที่ได้รับบริการทางด้านเศรษฐกิจครบถ้วน จะมีค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่า รัฐบาลควรเร่งรัดการดำเนินนโยบายการส่งเสริมธุรกิจชุมชน ให้ประชาชนได้รับบริการในทุกพื้นที่ และส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนและส่งเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากการศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างบริการต่างๆ ที่ได้รับในชุมชนกับระดับคุณภาพชีวิต มีเพียงบริการที่สถานศึกษามีการจัดการการศึกษาที่ทำให้นักเรียนมีคุณภาพได้ และบริการดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาสูงสุดและเขตที่อยู่อาศัยเท่านั้นที่มีความเกี่ยวข้องกับการนี้ และบริการสถานศึกษาในชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าไปเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิต ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะนำไปสู่การเสนอแนะจากผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการเรียนการสอนในพื้นที่ ควรติดตามกำกับดูแลการจัดการการเรียนการสอนในแต่ละโรงเรียนในพื้นที่รับผิดชอบอย่างใกล้ชิด ให้สามารถจัดระบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้

2. โรงเรียน ห้องสมุดประชาชน และสถานศึกษาในชุมชน ควรประชาสัมพันธ์และสนับสนุนให้ประชาชนใช้บริการค้นคว้าหาความรู้จากองค์กรของตน และควรจัดเตรียมสื่อความรู้ต่างๆ ให้มีความทันสมัย และสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้บริการกับประชาชนในพื้นที่

3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานที่ให้บริการในพื้นที่ ควรมีการสร้างแหล่งค้นคว้าหาความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่ของตน หากในพื้นที่นั้นไม่มีสถานศึกษา เช่น การสร้างห้องสมุดชุมชน และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมทั้งการใช้สื่อของชุมชนเป็นสื่อกลางในการให้ความรู้และกระจายข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับประชาชนในพื้นที่

4. องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ในพื้นที่ของตนด้วยการจัดสรรทุนการศึกษา ให้กับผู้ที่สำเร็จการศึกษาและกลับมาพัฒนาท้องถิ่น

5. โรงพยาบาล และสถานพยาบาลในชุมชนควรมีการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ เวชภัณฑ์ เครื่องมือแพทย์และการบริการ

6. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนในพื้นที่ ควรใช้สื่อในชุมชนเป็นสื่อกลางที่จะถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้กับประชาชนได้รับรู้

7. หน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภคในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการไฟฟ้า การประปาส่วนภูมิภาค สำนักงานโทรศัพท์ กรมทางหลวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสำรวจว่ามีพื้นที่ใดในเขตดูแลขององค์กรของตน ยังขาดสาธารณูปโภคที่องค์กรรับผิดชอบ ควรเร่งดำเนินการให้บริการโดยเร็ว และตรวจตราให้ระบบสาธารณูปโภคที่ตนดูแลนั้น มีความพร้อมในการให้บริการอยู่เสมอ

8. จากการทดสอบความแตกต่างของการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมกับระดับคุณภาพชีวิต พบว่า ประชากรที่มีสถานภาพเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าประชากรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมใดๆ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานในพื้นที่ จึงควรสนับสนุนการรวมกลุ่มหรือองค์กรของภาคประชาชน ทั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพ และกลุ่มพัฒนาชุมชน โดยให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มเพื่อการพัฒนาเหล่านั้นได้โดยง่าย

9. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนในพื้นที่ ควรส่งเสริมให้ประชาชนจัดตั้งเพื่อการพัฒนารายได้ เช่น กลุ่มพัฒนาอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ และสหกรณ์ และควบคุมดูแลการชำระคืนของผู้กู้เงินจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน และนำไปขยายผลในการให้กู้หรือพัฒนาต่อไป

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ศึกษาเกี่ยวกับประชากรในพื้นที่อื่นๆ ที่มีความแตกต่างกันทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อทำการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการศึกษาในแต่ละพื้นที่ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงการให้บริการที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่และพัฒนาให้เกิดเป็นมาตรฐานวัดระดับคุณภาพชีวิตในระดับประเทศต่อไป
2. ปรับปรุงมาตรฐานวัดให้มีความเป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และแนวคิดการพัฒนามนุษย์และสังคมอยู่เสมอ
3. จากการวัดระดับคุณภาพชีวิตของบุคคล ซึ่งเป็นการทดลองใช้มาตรฐานวัดที่ได้พัฒนาขึ้นในระดับผลลัพธ์ (Outcomes) ในพื้นที่จริง โดยให้ประชากรตัวอย่างเป็นผู้จัดระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง พบว่าประชากรตัวอย่างสามารถจัดระดับคุณภาพชีวิตในแต่ละตัวชี้วัดได้ จึงควรมีการใช้มาตรฐานวัดที่ได้พัฒนาขึ้นในอนาคตต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย